

ביטחון פנים

פעולות ביקורת

במחצית הראשונה של שנת 1978 בדק משרד מבקר המדינה במטה הכללי של צה"ל, במטה הארצי של משטרת ישראל ובשלושה מרחבים של המשטרה היבטים הנוגעים לארגון ולהפעלת כוחות לשם אבטחת הציבור מפני פעילות עוינת. בחודשים יוני ויולי 1978 נבדקו סדרי האבטחה בנמל התעופה בן-גוריון; הביקורת נערכה במינהלת נמל התעופה, בשירות ביטחון כללי ובמשטרת ישראל.

אבטחת הציבור מפני פעילות עוינת

בהתאם לסיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין וחשבון שנתי 27 של מבקר המדינה, בנושא אבטחת הציבור מפני פעילות עוינת, כפי שאושרו על ידי הכנסת, נתבקש מבקר המדינה לעקוב אחר השלמת הביצוע של נוהלי שיתוף הפעולה בין משטרת ישראל לבין צה"ל. בסיכומים ובהצעות של הוועדה נקבע, שעל משטרת ישראל להחיש את השלמת ההיערכות הארגונית שלה לביצוע פעולות אבטחה ותפקידים נוספים שהוטלו עליה.

במחצית הראשונה של 1978 בדק משרד מבקר המדינה את הנושאים האמורים, במיוחד עקב אירוע הטרור בכביש החוף ביום 11.3.1978. הבדיקה נערכה במטה הכללי של צה"ל, במטה הארצי של משטרת ישראל ובשלושה מרחבים שלה: מרחב השרון במחוז הצפוני; מרחב ירושלים ומרחב המרכז במחוז הדרומי. בדיקת השלמה נערכה במטה משמר הגבול.

בעקבות אירוע הטרור ביום 11.3.1978 מונתה ועדת שרים, בראשות סגן ראש הממשלה, בה היו חברים שר האוצר, שר הביטחון, שר המשפטים ושר הפנים, לבדיקת הנושאים הנוגעים לביטחון השוטף מפני פעילות חבלנית עוינת (פח"ע) בפנים המדינה (להלן "ביטחון פנים"). ועדת השרים הגישה מסקנותיה לממשלה, על בסיס ההמלצות של ועדת משנה, של קצינים ופקידים בכירים שמונתה על ידה, בראשות מוזכיר הממשלה. עד תחילת ינואר 1979 לא נתקבלה החלטה סופית בעניין. על כן, ממצאי הביקורת ומסקנותיה אינם מתייחסים להמלצות ועדת השרים.

תכליתה של פח"ע לפגוע במדינת ישראל ובתושביה על ידי פעולות טרור. הדוקטרינה האסטרטגית, המנחה את הפח"ע, היא, כי תכלית הפעולות לערער את קיומה של המדינה ותושביה על ידי התשת כוח עמידתם, הכבדת המעמסה הכלכלית, במגמה להביא לקיטוב ולמבוכה בעמדות האוכלוסיה, וכל זה בנוסף למטרה למקד את תשומת הלב של כלי התקשורת והקהל בעולם הרחב לארגוני הפח"ע ולמטרותיהם המדיניות.

ההתארגנות של גורמי הביטחון נגד פח"ע היא הן פעילה והן סבילה, וכוללת פעולות מניעה ויוזמות מבצעיות לסיכול הפח"ע מחד גיסא, ופעולות לאבטחת הציבור, המוסדות והמיתקנים, מאידך גיסא.

*

האחריות שהוטלה על משטרת ישראל בנושאי ביטחון פנים מחייבת היערכות מתאימה של המשטרה על מנת שתוכל לתת תשובות יעילות למשימות הרבות והמשתנות בתחום זה, הן בעתות רגיעה והן בזמן חירום. מטבע הדברים המשטרה היא הנתקלת ראשונה בפח"ע ומשום כך עליה להיות ערוכה ומאומנת למטרה זו. יכולתה של משטרת ישראל להתמודד בהצלחה במשימות ביטחון הפנים הוגבלה במידה ניכרת מחמת הפער בין כוח האדם והאמצעים שהיו דרושים לדעתה לשם כך, לבין אלה המצויים בידיה. הטיפול במניעת אירועי פח"ע למיניהם, הוזכה באופן טבעי לעדיפות ראשונה בפעילות השוטפת של המשטרה, פוגע, מחמת המגבלות האמורות, בצורה משמעותית בפעולות המשטרה בתחומים הייעודיים שלה. על כן חשוב, שהמשטרה והגורמים האחראים לה יבחנו אם

מבנה המשטרה, היערכותה והאמצעים שניתנו לה, מתאימים לדרישות המתחייבות מהאחריות שהוטלה עליה.

הממצאים מראים עוד, כי ההסדרים הקיימים בדבר האחריות בשעת חירום או בעת פיצוץ לא שגרתי אינם ברורים כל צורכם, ויש צורך דחוף לקבוע בצורה חד משמעית מי הגורם שישא באחריות לביטחון פנים בשעת חירום, בצורה היעילה ביותר, בהתחשב בכוח האדם ובאמצעים אחרים העומדים לרשותו של אותו גורם.

עקב מעורבותה הרבה בנושאי ביטחון פנים, מן הראוי שמשטרת ישראל תהווה גורם יוזם וממריץ ותיצור לעצמה כלים יותר טובים מאלה שהיו ברשותה, כדי לסייע למפקדיה בהערכות מצב. עוד דרוש שהמשטרה תפעל לגיבוש תכנית מחקר ופיתוח של אמצעים טכניים מתקדמים, שיסייעו לה במילוי משימותיה.

כיום ביטחון פנים, על היבטיו השונים, הינו יעד לאומי בעל קדימות גבוהה ועולה. נראה גם לעין, כי לא יהיה מנוס, להמשיך ולהקצות משאבים רבים למטרה זו. הביקורת בדעה, שוועדה בדרג עליון (ועדת שרים) צריכה לבדוק ולקבוע את המשאבים בכוח אדם ובציוד, הנחוצים למשטרה לביצוע המשימות שהוטלו עליה ולפעול שהמשטרה תקבל משאבים אלה בהקדם.

מאחר שהמלחמה בטרור עלולה להמשך זמן רב, ועצמתה ומידת האינטנסיביות שלה עשויות להשתנות בהתאם לשינויים במצב המדיני, באמצעים העומדים לרשות ארגוני הפח"ע ובאמצעי הנגד שינקטו בישראל, על כן, לדעת הביקורת, רצוי לבחון, באופן תקופתי ועל ידי כל הגורמים שיש להם נגיעה לעניין, הן שאלות הנוגעות לאסטרטגיה של המלחמה בטרור והן אמצעים טקטיים נוספים הנוגעים בעיקרם לפעילות סבילה, לאבטחה ולמניעת פגיעות באוכלוסיה האזרחית.

סדרי אבטחה בנמל תעופה בן גוריון

בחודשים יוני ויולי 1978 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על סדרי האבטחה בנמל התעופה בן גוריון. הביקורת נערכה במינהלת נמל התעופה, בשירות ביטחון כללי ובמשטרת ישראל. ביקורת קודמת נערכה בשנת 1976 (ראה דו"ח שנתי 27, עמ' 720) וממצאיה הובאו לוועדה לענייני ביקורת המדינה בינואר 1978.